

Annelise Kleven har ikke levd noen bortgjemt tilværelse. Hennes livshistorie er både rik og spennende. Utrettelig, engasjert, entusiastisk og skarp i kantene når det gjelder. Alltid med glimt i øyet. Aldri redd for å stikke hodet fram for å ytre sin mening. Hennes engasjement og utrettelige kamp for hva hun mener er rett, er det ulike oppfatninger om. Hennes yrkesbakgrunn er like mangfoldig som hun er fargerik. Her vil jeg prøve å gi et lite innblikk i en av Flekkefjords mest spesielle kulturpersonligheter som gjennom et langt liv har preget byens kultur- og samfunnsliv. Opp gjennom årene er det er ikke få spaltemillimeter eller skal vi heller si spaltemeter som er skrevet om hennes engasjement.

Annelise slik vi kjenner henne. Alltid elegant kledd.

FLEKKEFJORDS ”LA GRANDE DAME”

Annelise Kleven ble født 11. mai 1931, datter av Karen og Torleif Osmundsen. Hun vokste opp i Flekkefjord sammen med tre søsken, to søstre og en bror. Etter hvert fikk hun tre barn, og i dag har hun fire barnebarn som hun er veldig oppatt av.

Da krigen kom til Norge var Annelise 9 år. Slik ble barndommen hennes annerledes. Oppveksten og krigen ble en ulykkelig tid for henne. Høsten 1941 da mange trodde en britisk invasjon sto for døren, mente mange de burde dra over til Storbritannia for å slutte seg til i kampen for å befri Norge. En av disse

Annelise med sitt kjære Flekkefjord i bakgrunnen.

var Torleif Osmundsen. Torleif dro til Skottland med flekkefjordskøyten *Viola*¹ og kom aldri mer tilbake. Kort tid etter ankomsten til Skottland omkom han i en motorsykkelykke. Beskjeden om farens tragiske død ble tung å bære. Annelises savn av faren har hele tiden vært til stede, og er blitt sterkere med årene. Spesielt etter at barna flyttet ut og hun ble mer alene.

Annelise føler hun har mye av farens gemytt. Han var en skøyer og humørspreder. Hun synes det var rart å vokse opp uten en far. Det ble til at hun var mye sammen med guttene. På mange måter ble hun en av guttene. Annelise forteller:

”Siden vi vokste opp uten far ble det til at jeg hjalp broren min med vedhugging, snømåking og den slags. Det var mer guttearbeid det jeg gjorde. Derfor ble de fleste av vennene mine gutter. Jeg ble ofte buden i bursdager til guttene.”

På grunn av farens flukt til Montrose i Skottland ble familien Osmundsens hjem i Elvegaten okkupert av tyskerne. Tre tyske offiserer kom inn i huset og ga familien en frist på 24 timer til å forlate huset. Bestemor var heldigvis på besøk. *”Schemen sie sich!”* sa bestemoren til de tyske offiserene, tenk å kaste en mor med fire barn ut av sitt eget hus. Det ble til at tyskerne okkuperte huset, og i perioder ble det brukt som *”Bierstube”*.

Huset har også vært hotell. Drevet av frk. Anna Wahl (1834-1924). Anna Wahl testamenterte sine etterlatenskaper til Flekkefjord kommune. Dette ble grunnlaget for byens museum, etablert i 1924.

Etter at huset ble okkupert flyttet de til bestemoren som bodde et par kvartaler unna. På Lundsens hos bestemor tilbrakte Annelise krigsårene. Her satt hun ved vinduet og så byens liv pulsere utenfor. Det ene vinduet i stuen var som et fjernsyn for dem. Dette var deres underholdning. Var hun ute sammen med sine venninner og de ikke visste hva de skulle ta seg til, ble det til at de dro til bestemor for å titte ut av vinduet. Etter å ha flyttet noen av potteplantene, satte de seg ned og så på livet i Flekkefjord. Slik kunne de sitte i flere timer.

I Flekkefjord ringte kirkeklokkene kl. 20. Det betød at alle barn måtte komme seg hjem. Da satte de seg foran stuevinduet. Det var spennende for en liten pike. Slik hadde hun god oversikt og visste mye om hva som skjedde i Flekkefjord.

”Nåløyet” og Lundsens krysset mellom Brogaten og Kirkegaten var en sentral plass i byen. På husveggene var det oppslagstavler hvor offentlige kunngjøringer ble slått opp. Her lå talestasjonen i byen, den gang telefonen ikke var allemannseie. Lundsens har gjennom skiftende tider vært byens forum i ordets opprinnelige betydning, et sted hvor lokale begivenheter både fra inn- og utland ble behørig diskutert og kommentert. Slik sett lå huset til bestemoren strategisk til. Og på andre siden av gaten var det en godtebutikk! Det var i en tid da søtsaker ikke var skadelig for tennene, og det heller ikke var noe katastrofe å være litt lubben.

Noen år etter krigen begynte et nytt og spennende liv for Annelise. Nitten år var hun ferdig med gymnaset. En del av oppdragelsen var å gå på husmorskole. Dette var noe hun overhodet ikke hadde lyst til. Noe motvillig begynte Annelise på husmorskole. ”*Dette trengte jeg nok*”, sier hun. Interesse for matlaging hadde hun så visst ikke. Hjemme kom hun alltid til dekket bord.

Revy

Som tenåring spilte hun i revy og gikk på dans i bankkjelleren. Det var stas å kle seg i kostyme og i dansekjole. ”*Vi måtte jo se fine ut, det er viktig å føle seg vel*”, sier Annelise. Hun hadde to tanter som var flinke å sy. Ideene til kjoler og kostymer fant de i moteblader.

Annelise har alltid vært velkledd. Alltid elegant antrukket. Ikke i siste mote. Klassisk stil passer henne best. Noe shoppingmenneske er hun heller ikke, men det er ikke tilfeldig hvilke plagg hun tar på seg. Plaggene hun har på seg skal stå til hverandre enten det gjelder farge eller stil. Dette gjelder både til hverdag og fest. Matchende fottey hører med.

Klubben Humør ga henne mye. Det var opprinnelig en forening for gutter under 20 år. Med utspring i avholdsbevegelsen Libertas. Klubben Humør ble stiftet i 1938, og intensjonen var å underholde Flekkefjords befolkning. Etter krigen fikk også jentene være med. Klubbens revyer var svært populære og trakk fulle hus hver gang.

Det var her hun ble komfortabel med å markere seg. Hun skrev ingenting. Det å opptre på en scene var for henne med på å bygge opp selvtillit. På denne måten hjalp revyen henne mye. Ikke minst det å ha det nødvendige motet som skal til for ta ordet i store forsamlinger. Enten det var på den politiske arena, folkemøter, eller andre steder hvor ting diskuteres eller behandles. På sine eldre dager medvirket hun i en serie som gikk på barne-tv. ”*Vågesommer*”, het serien. Serien ble tatt opp på familiestedet Våge, som ligger på den idylliske øya Hydra utenfor Flekkefjord. Annelise hadde rollen som dem gamle damen i huset. Serien ble produsert av Lene Midling Jensen, en niese av Annelise.

Ut i verden

Moren hadde i sine unge år vært i Sør-Amerika og denne utferdstrangen hadde også Annelise. Å dra ut i verden var også en del av oppdragelsen. Det å få se andre forhold og lære seg andre språk. Hun ble sendt til England, til en familie hvor fruen i huset var fra

Flekkfjord og gift med en engelsk oberst. Her var hun i et halvt år. Dette var et viktig halvår og betydde mye for henne. Her lærte hun engelsk. Her fikk hun oppleve noe annet enn de byene i Norge hun kjente til. At det var en annen og spennende verden der ute.

Vel hjemme etter oppholdet i England ante hun ikke hva hun skulle ta seg til. En venn av henne hadde planer om å dra til Amerika, noe som var helt vanlig for ungdom i denne delen av landet. Et opphold i Amerika kunne hun godt tenke seg til. Og slik ble det. Hun ble med til Amerika. Oppholdet skulle vise seg å vare i 7 år.

Til Amerika

Annelise og hennes venn kom først til Brooklyn. I Brooklyn var det lett å være norsk. Annelise forteller:

”De som tidligere har vært i Amerika hadde tydeligvis gitt meg som norsk en god attest. Uansett hvor jeg kom, ble jeg godt mottatt”.

I Brooklyn bodde mange som var utvandret fra Norge. Også mange fra Kvinesdal. Siden hun gikk på gymnaset i Kvinesdal, kjente hun mange i Brooklyn. Her var også onkel Carl Søyland,² en markant skikkelse i det norske Amerika.

Minneapolis

I Minneapolis giftet hun seg med sin kjære Frank. Vielsen ble foretatt i Den Norske Minnekirken. Det var ikke noe stort bryllup. Tilstede var bare den nærmeste familien til ektemannen. Etter vielsen spiste de lunsj på en av byens fineste restauranter. Bryllupsreisen gikk i en gammel bil via Niagara Falls til Brooklyn. Hun følte seg som en prinsesse der hun satt i sin hvite bryllupskjole. Selv om bilen var en gammel Pontiac, var det for henne en følelse av å kjøre en fin Cadillac.

Hennes ektemann studerte i fire år ved Universitet i Minneapolis. I Minneapolis bodde de spartansk og enkelt i en nedlagt militærleir sammen med mange andre studenter. Husværet besto av ett rom. I tillegg hadde et lite toalett ved siden av. Det store behovet for penger hadde de ikke. Som norsk i Amerika var det dessuten lett å få seg arbeid av både kortere og lengre varighet.

Et eksempel på dette var i Minneapolis. Rett over gaten lå et mekanisk verksted. Hun gikk over gaten og inn på verksted å spurte etter jobb. Hun visst ikke helt hva det var, men hjemme i Flekkfjord hadde Annelise jo sett smia til Andersen. Hun kunne sikkert gjøre nytte for seg. Hun ble spurt: *”Where are you from? ”I am Norwegian”*, svarte hun. *”You can start tomorrow at seven o clock”*. Slik ble hun dreier, hun som aldri hadde sett en dreiebenk. Annelise arbeidet også en tid som kontordame i avisen Minneapolis Tribune.

I Minneapolis kjøpte de seg egen bil. Med denne hadde de ofte utflukter i nærområdet. Om sommeren kjørte de til Brooklyn hvor ektemannen tok seg arbeid som snekker. Det var i Minneapolis deres førstefødte kom til verden. En liten pike som fikk navnet Siv.

Brooklyn

Etter fire år i Minneapolis flyttet de tilbake til Brooklyn. Etter hvert ble det to barn å ta seg av. Det var ikke så lett å kombinere dette med fast arbeid. Her jobbet hun som hushjelp, noen timer her og der. Som hushjelp kunne hun ha med seg barna på arbeidet. Her fikk hun også noen oppdrag for Nordisk Tidende. Hun oversatte fra norske aviser til spalten *”Nytt fra Norge”*.

USA var på denne tiden preget av store rasemotsetninger. De hvites behandling av den svarte del av befolkningen preget dem veldig. Selv om det ikke var like merkbart i Brooklyn som i Manhattan var det ikke til å unngå at de reagerte på det. I Brooklyn var det ikke så mange fargete. Noen få fra Puerto Rico, ellers var de fleste fra Skandinavia.

I dag er dette området overtatt av kineserne.
Vi lar Annelise fortelle:

”En slik forskjellsbehandling var for oss skandinaver helt uvanlig. Vi reagerte på at de svarte måtte stå eller sitte bakerst i bussen. I en kontorjobb satt jeg ved siden av en farget pike. Jeg synes det var litt rart, var ikke vant til det. Nå er det heldigvis annerledes. Jeg var nok litt preget av den tids holdinger der borte”.

I Brooklyn var kommunistfølgelsen ikke noe vi merket særlig til. Vi måtte allikevel være forsiktig med sympatier i retning kommunisme og sosialisme. McCarthyismen var en kampanje rettet mot antatte kommunist sympatisører. Stort sett var denne kampanjen rettet mot personer i fremskutte posisjoner. Annelise synes USA på 1950-tallet var en rar tid.

På denne tiden var det et stort norsk og skandinavisk miljø i Brooklyn. Her var norske klubber, norske restauranter og norske butikker. Her kunne man kjøpe det samme som i Norge. Her kunne man til og med få kjøpt grislabrød. Annelise hadde også jobb på en restaurant i Brooklyn, som serveringsdame. Her kom det litt ufriville oppholdet på husmorskole til sin rett. Det ble servert mye og mange forskjellige salatretter. Noe hun ikke var helt komfortabel med. Det var mange rare grønnsaker hun aldri hadde hørt om. Hun tenkte ofte hva er det var for noe når kundene bestilte en rett. Ja ja, kunne hun si til seg selv, og satte i gang med å blande sammen noen grønnsaker etter egen oppskrift. Hun serverte blandingen, og fikk ofte spørsmål: *”Oh, is this a new kind of salad”.* *”Oh yes, this is what we call an Oslo salad, a brand new one.”* svarte hun. Kunden var fornøyd med det.

Arbeidslivet bød på mange utfordringer. Det ble mange ulike arbeidsforhold. Elevatorfører i skyskraper, hushjelp, vaskhjelp, kontorarbeider, industriarbeider. Det var her hun ble voksen og lærte å stå på egne bein. Elevatorfører var den korteste jobben hun noen gang har hatt. Karrieren varte i en dag. Den gikk altfor fort for henne. En hel dag sa hun bare oi oi oi, både på tur opp og ned.

Alle jobbene var med på å skaffe livserfaring. At hun var norsk og blond betydde mye og gjorde at de fleste dørene sto åpne. Hun funderte mye på hvordan et slikt omdømme hadde oppstått. En viktig grunn måtte tilligge den norske sjømannen. Det måtte være den norske sjømann som gjennom sitt virke og væremåte hadde bidratt til dette. I Amerika var hun mye i Sjømannskirken, særlig i Brooklyn, men også i San Pedro utenfor Los Angeles. Besøkene i sjømannskirkene førte til økende interesse for den norske sjømann. Å reise til sjøs og være en del av dette miljøet var noe hun godt kunne tenke seg. Da svigermoren døde, reiste Annelise med to barn tilbake til Norge. Hun måtte ordne opp i dødsboet etter svigermoren. Mannen var syk og nyoperert. Den lange flyreisen ville bli for strevsamt for han. Etter sju år i Amerika flyttet hun tilbake til Norge og bosatte seg i Oslo, så til Bergen og tilbake til Oslo igjen.

Førti år gammel ble hun skilt og satt med forsørgeransvar for tre barn. En var ferdig med ungdomskolen, ett barn skulle begynne i 4. klasse og ett barn skulle ta fatt på sitt andre skoleår.

Med tre barn å forsørge valgte Annelise å flytte tilbake til Flekkefjord. Hun trodde at det ville bli lettere å være aleneforsørger for sine tre barn. I Flekkefjord var hun i trygge og kjente omgivelser. Her hadde hun et etablert nettverk rundt seg. Både av familie og gamle venner. Det var ikke så vanlig med skilsmisse den gang som det er nå. I et pietistisk sørlandsmiljø var det ikke lett å være skilt og alenemor. Mange sterke og kritiske røster var det. Allikevel følte hun seg velkommen tilbake til Flekkefjord. Så sto det en annonse i Agder, ledig stilling som perforatør. Hun tok med seg avisen og gikk ned til avishuset og spurte Skoland som var foretningfører. *”Skoland, hva er en perforatør?”* *”Jo, det er en som sitter og skriver på maskin, utskriften er et bånd det er huller i ”,* svarte han. I Oslo lærte hun å skrive på maskin uten å se på tastene. Annelise hadde jobbet hos onkel Carl som sekretær i *Nordiske Tidene*. Dette mente hun skulle være tilstrekkelig for denne jobben. Hun fikk tilbud om jobb, og tok den.

I 1980 reiste hun tilbake til USA, denne gang på ferie. En rundtur med buss som varte i sju uker. Turen startet i New York og gikk via Minneapolis og Portland til Los Angeles. Herfra gikk turen gjennom Texas til New Orleans, og tilbake til New York. En distanse på 14 000 miles. Bare en gang overnattet hun på hotell, ellers overnattet hun hos venner og kjente.

Da hun kom til Mount St. Helens, hadde det nettopp vært et kraftig vulkanutbrudd. Mount St. Helens er en aktiv stratovulkan i Washington, nordvest i USA. Fjellet er en del av fjellkjeden Kaskadefjellene. Vulkanen er mest kjent for det katastrofale utbruddet 18. mai 1980, som var det mest dødelige og økonomisk ødeleggende vulkanutbruddet i USAs historie. 57 mennesker omkom, i tillegg til at 200 hjem, 47 broer, 24 km toglinjer og 300 km veier ble ødelagt. Utbruddet blåste av toppen av fjellet, noe som resulterte i at fjellet «krympet» fra 2 950 til 2 550 meter. Der hvor toppen hadde vært, var det i stedet blitt et krater med en diameter på 1,5 km.

Å se all den ødeleggelse og de store mengder aske som dekket landskapet gjorde et sterkt inntrykk på Annelise. Veiene var dekket av et tykt lag med aske. Foran bussen kjørte det biler med snøplog for å få fjernet asken slik at trafikken kunne avvikles på en normal måte. Annelise tok litt av denne asken med seg hjem. Denne asken kom godt med, for i en av de første timene som vikarlærer var nettopp utbruddet på Mount St. Helens tema. Det gjorde inntrykk på elevene å få se asken fra dette utbruddet.

Til sjøs

Annelise hadde alltid drømt om det som lå utenfor. Etter hvert vokste reiselysten i henne. Reiselyst er noe hun alltid har hatt. Utferdstrangen har hele tiden vært til stede. Lengselen til å komme seg ut dukker stadig opp. Turer ut i Europa forekom, men aldri av lengre varighet.

Hun snakket hele tiden om å reise til sjøs. Tiden i Amerika hadde gitt henne lyst til å bli sjømann. Ingen tok henne på alvor når hun fortalte om sine

Fra broen på *Helios*.

drømmer om å være sjømann. Da sønnen dro i førstegangstjeneste tok Annelise hyre i utenriksfart. Hun sluttet etter 7 år som perforatør i avisen Agder. Alle barna var nå i stand til å ta vare på seg selv. Trangen til å oppleve noe nytt meldte seg for alvor. Det skadet heller ikke at jobben var godt betalt. Reisen gikk til den Persiske Gulf, her mønstret hun på som førstereis i en alder av 49 år, som messepike. Mest lyst hadde hun å ta hyre på cruisebåt, med det ble på en gasstanker at hennes karriere til sjøs startet. Et poeng var at båten ikke skulle være for stor, slik at det kunne bli flere havneanløp.

Journalisten Annelise med mikrofonen klar.

Til sjøs opplevde hun stadig nye ting som gjorde sterkt inntrykk. Gjennom Gibraltarstredet, og gjennom Suezkanalen, dette var opplevelser for minneboken. For å følge med hvor på kloden hun befant seg, hadde hun tatt med seg et stort atlas.

Tiden til sjøs var en periode i livet som ga henne utrolig mye livserfaring. Bare det å leve tett sammen med mange andre på et lite område, med mennesker som kanskje ellers aldri ville ha snakket med på land, var en berikelse.

Livet på redan var som å leve på en øy, mens skipet var under fart var det helt annerledes. Da følte hun at de var på vei til noe annet, noe nytt og ukjent. På redan kom ofte tankene og hjemlengslene. Det gjaldt ikke bare henne. Mange ganger hadde hun gråtende sjømenn, fulle av lengsler, på sine skuldre. Annelise pleide å ha et par flasker øl under hodeputen, disse brukte hun til muntre opp de yngste med. Enten det var hjemlengselen som meldte seg, eller andre ting som gjorde dem triste. En uventet øl kunne være god medisin.

Det var ingen som låste sine lugarer mens båten var i fart. Et liv på en plattform ville blitt for kjedelig for Annelise. Dette ville ha blitt for stasjonært. Det var alltid spennende å komme til nye havner. Ikke bare det at du kom til et nytt sted, minst like spennende var det å få nye påmønstringer. Hver gang de la til kai speidet hun etter andre norske skip. Så hun noen, stilte hun seg opp på kaien nedenfor og ropte om det var noen fra Flekkefjord om bord. Det endte nesten alltid med at hun ble invitert om bord. Annelise lot aldri sjansen til å bli kjent med andre mennesker gå fra seg.

”Det var ingen som spurte hva du hadde gjort før du kom ombord. Det var innsatsen og de menneskelige egenskapene du viste om bord du ble bedømt etter. Her startet alle med blanke ark”.

Litt melankolsk og trist i stemmen sier Annelise:

”Det er synd den norske sjømann snart er historie, at de ikke lenger er ønsket om bord. Det er snille mennesker. Vi har gjort dem stor urett, akkurat som med krigs-

seilerne. De satt livet på spill for Norge, akkurat som nordsjødykkerne. Kan ikke forstå at det skal være slik”.

Det var bare to kvinner om bord, men som ”guttejente” gikk det uten problemer. Viljen fikk hun her også. En gang i den Persiske Gulf, nærmere bestemt i Qatar hadde hun veldig lyst til å komme seg i land. Som kvinne var det i utgangspunktet ikke mulig, men med hjelp av direktør Ingolf Skogestad fra Flekkefjord fikk hun det til. Hun er vel den eneste som har klart å komme i land på et par timers varsel.

En minnerik opplevelse ble det også. Annelise ble hentet på kongelig vis. I hvit Cadillac bar det av sted. Etter et par timer i land, kom hun marsjerende tilbake bevoktet av tre soldater med gevær. Hun entret skuta mens offiserer og mannskap hang over rekka og applauderte ombordstigningen.

I avmønstringsperiodene jobbet hun som vikarlærer. I Oslo tok hun kurs for å bli vikarlærer. Arbeidet i seks år som vikarlærer i Flekkefjord. Som vikarlærer ble det til at hun underviste i mange ulike fag. Mest spesielt var det nok å være lærer i gymnastikk og sløyd for guttene.

I alt varte livet som sjømann(kvinne) i tre år på tre ulike skip. Alle tre skip var gasstankere fra Rederiet Helge R. Myhre A/S, Stavanger. De tre skipene var *Heros*, *Helios* og *Admiral Cabral*.

Flekkfjord Nærradio

Hun likte seg godt i avisen Agder, hadde hun fått tilbud om jobb der ville hun ha tatt den. Det var en flott arbeidsplass. Hadde hun vært ung i dag og skulle velge yrkeskarriere, ville valget ha falt på journalistyrket.

Som hun sier: *”Man møter ulike mennesker, får høre ulike historier. Du lærer veldig mye av å treffe andre mennesker. Alle har de noe å gi deg”.*

Annelise uttrykker en veldig respekt for andre mennesker, for deres historier og kunnskap.

Norge startet de første nærradioforsøkene i 1982 på åtte steder. Fra desember 1981 til september 1984 starten den første konsesjonsperioden for privat radiodrift. Det var 50 konsesjoner som ble utdelt til lag, foreninger og organisasjoner på ti ulike steder.

Men det var en begrensning: Konsesjonene var beregnet kun for forsøksvirksomhet. Ingen kommersiell radiodrift var tillatt i denne prøveperioden, det medførte at man ekskluderte kommersielle aktører slik som aviser og næringsdrivende fra å drive radio. Når første konsesjonsperiode var over, startet periode nummer to. Antallet nærradiokonsesjoner økte radikalt til 381 for 103 områder. Denne gangen slapp de kommersielle aktørene til, dog bare i form av aviser. Dette medførte at radiostasjoner ble eiet av aviser. Det var ingen eierskapsbegrensning i denne perioden.

I 1985 ble hun redaktør i Flekkefjord Nærradio, i kjent stil tok hun utfordringen på strak arm. Hun kjente byen og menneskene. Hun hadde syv års ansettelse i lokalavisen *Agder*. Hun hadde arbeidet for *Nordisk Tidende* i New York, en norsk avis i Brooklyn, hvor hun hadde lært mye av redaktør Carl Søyland. Med denne ballasten sa hun ja til å være redaktør i Flekkefjord Nærradio. At hun ble redaktør i Flekkefjord Nærradio mener hun selv skjedde ved en ren tilfeldighet. At hun ble valgt til redaktør hang sammen med at hun på det tidspunkt ikke var med i noe lag eller foreningsarbeid – at hun var nøytral. Hun hadde nettopp mønstret av, og hadde ingen jobbplaner. Alternativet var å begynne som vikarlærer igjen.

Initiativet til å starte opp med nærradio i Flekkefjord ble tatt av lokalavisen *Agder*. Siden hun hadde arbeidet i *Agder* spurte Skoland som var forretningsfører i *Agder* om hun kunne tenke seg å bli redaktør i Flekkefjord Nærradio. Han visste at Annelise var ei uredde dame og med et pågangsmot få andre var i besittelse av. Her fikk hun servert en spennende og utfordrende jobb, rett i fanget.

Annelise fortsetter: *”Hele livet har jeg vært glad i mennesker. Noe som var svært viktig som leder og ansvarlig for en nærradio. I et slikt arbeid møter du*

ulike mennesker, folk i ulike stillinger med ulike livssyn. Når du skal møte disse er det viktig å være jordnær, ha beina plantet på jorda. Er man trygg på seg selv er det mye lettere å snakke med fremmede. Denne tryggheten har livet i Flekkefjord gitt meg. Arbeidet i nærradioen har liten forutsigbarhet. Hver dag bød på noe nytt, ofte måtte en løse ting på strak arm. I lokalmiljøet var det stadig noe å gripe fatt i. Det er mennesker som har opplevd noe, noe som skjer i lokalpolitikken. Det var viktig å være en annerledes radio. Målet var å gi innholdsrike programmer, ikke være en radiostasjon som for det meste spilte musikk. Å være redaktør i nærradioen var en utsatt jobb, du ble ofte skyteskive. Både på godt og ondt. Enkelte ting kunne gå inn på meg. De daglige oppmuntringer og positive tilbakemeldingen er den beste lønn du kan få”.

Etter åtte års drift fikk nærradioen økonomiske problemer og ble lagt ned i 1993. For Annelise Kleven ble dette en svært trist dag. Hun mente og mener fremdeles at det finnes et behov for nærradio i Flekkefjord. Radioen betydde mye for befolkningen i Flekkefjord. Noe en spørreundersøkelse viste. Av 428 intervjuobjekter sier 290 (76 %) at de jevnlig hørte på nærradioen. Undersøkelsen viste også at lokale nyhetsprogram var de mest populære

Av alle arbeidsforhold hun har hatt er nok jobben som redaktør i Flekkefjord nærradio den som har gledet henne mest. Som ansvarlig redaktør og oppsøkende journalist fikk hun være med der det skjedde. Som redaktør følte hun seg som en person med makt og innflytelse. Som journalist har en gjerne det. Uansett hvor hun dro hadde var bandopptakeren med. Selv på en liten tur til butikken for å kjøpe melk ble den med. Hun visste aldri hvem hun møtte. Det kunne være hun dumpet borti noen eller noe som hun synes var av interesse, ett eller annet det kunne bli et program av.

Hun er nysgjerrig av natur, så det å springe rundt med bandopptaker var bare gøy. Å være radioredaktør ble for henne en livsstil. Det var ikke mange kvinnelige redaktører på den tiden. Hun tror hun var den første kvinnelige nærradioredaktøren.

Fredsbudskapet leses opp på Lunden.

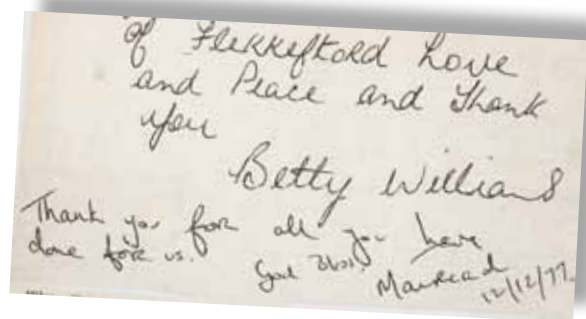
Annelise har intervjuet mange, både kjendiser og vanlige folk, hver på sin måte kunne de være interessante. Engang var Peer Abel intervjuobjekt. Han var på turne med Riksteateret. Tidlig en morgen på hotell Maritim i Flekkefjord. Peer kom ned trappen, nei, tenkte hun, dette går ikke. *"Kom og spis frokost med meg"*, sa han. Hun fikk et veldig fint intervju med han. Han fulgte henne til døren, tok henne i hånden, kysset den lett og sa farvel. Som den galante herren han var. En riktig gentleman, synes Annelise.

Opp gjennom årene var det mange interessante mennesker som kom til byen. Strategien var klar. Med bandopptakeren, lettere beskjeden. Buse frem, "Her kommer hun" - strategien fungerte sjelden. Utenlandske kvinner begynte å vise seg i bybildet. Hun intervjuet dem om deres kulturelle bakgrunn, hvor de kom fra, om klesdrakter, om deres mat-skikker. Hun tror dette var med på å gjøre dem kjent for byens befolkning. Kan hende ble det lettere for dem å integrere seg, når folk visste mer om dem. Nærradioen var med på å spre kunnskap om mange

ting til flekkefjordingen. Annelise følte at denne delen av jobben var svært viktig. Hun fikk gode tilbakemeldingene fra lytterne for dette. Annelise er av den oppfatning at kunnskap er viktig for å bygge relasjoner mellom folk.

Dette var en strevsom, men svært givende jobb. Hun fikk oppleve det meste, fra reportasjetur i ubåt på 200 meters dyp, til helikoptertur til Hauge i Dalane. Sendingene ble sendte fra tredje etasje på Trellebakken skole.

En dag suste det et helikopter forbi kontorvinduet på Trellebakken. Hun hev på seg ytterklærne og la på sprang etter helikopteret. Veivet og hoiet. Hun oppnådde kontakt med piloten, han landet og tok henne med på tur. Dette var et militært helikopter på oppdrag. Hun ble satt av på Hauge i Dalane. På veien tilbake delvis gikk og delvis haiket hun. Underveis intervjuet hun folk og det ble radioprogram av dette også.

Hilsen fra Betty Williams og Mairead Corrigan.

En annen morsom historie fant sted i Kristiansand, da Mairead Corrigan³ var ventet til Kristiansand. Annelise var på et møte i Oslo sammen med andre kvinner i avisen Agder. Hun viste at Mairead Corrigan skulle til Kristiansand. På vei hjem til Flekkefjord hoppet hun av toget i Kristiansand. Hun tok taxi til Fedrelandsvennen Annelise hadde fått rede på at den tidligere fredprisvinneren skulle på besøk i Ferdlandsvennen. Hun så at flaggene gikk til topps og at redaktør Seland komme gående mot taxien. Hun kommer ut av taxien og Seland utbrøt lettere forfjamsset: "Er det deg, se og kom deg inn". Inne i avishuset fikk Annelise møte henne. Og de hadde en hyggelig samtale.

Til tross for gode lyttertall gjennom hele perioden begynte likviditeten å svekkes. I løpet av 1992 var egenkapitalen brukt opp, og på slutten ble nærradioen drevet for kreditors regning. Hverken radiobingoen eller reklameinntektene var store nok til at den kunne fortsette. Et forsøk på å engasjere lokalbefolkningen til å kjøpe andeler for 120 000 kroner ble mislykket.

Flekkefjord Nærradio hadde sin siste sending 8. juni 1993. Det ble en svært trist dag for henne. Nærradioen var hennes hjertebarn. Hun synes dette var synd fordi nærradioen var en viktig kulturspreder og et nyhetsmedium i Flekkefjord.

Bypatrioten og samfunnsrefseren

Annelise sto stadig vekk på barrikadene. Hun var ofte frampå med sine betraktninger. Som nærradioredaktør, i avisspalter eller på gata. Hun hadde mange arenaer for sin kamp. Hun er glad i byen og nærmiljøet, det gode gamle som i alle år har vært med på å prege flekkefjordingen.

Hun opptrådte som privatperson i de fleste av sine markeringer. Hun var aldri redd for å synliggjøre sine personlige oppfatninger. Enten det gjaldt byvåpenet, parkeringshus, reguleringssaker, utbyggingssaker, etc. Når vi spaserer rundt i byens gater og ser på arkitektoniske detaljer løfter hun ofte pekefingeren og forklarer hva som både faller i smak og ting som ikke er etter hennes smak. Engasjert og innsiktsfull forteller hun om byen sin og viser en rekke detaljer fra fordums tider som er totalt fraværende i dagens arkitektur. Hun mener at med årene får man mer og mer sans for de myke verdier, det som ikke kan kjøpes for penger. Og livserfaringene som gir et bedre grunnlag for å stille spørsmål og å si fra hva man mener. "Man knytter et spesielt forhold til den byen eller stedet hvor en har vokst opp", sier Annelise.

Flekkefjord var et kommunikasjonscenter. Jernbanen ble ferdig i 1904. Postruta mellom Stavanger og Oslo anløp Flekkefjord. Flekkefjord hadde sin storhetstid fra 1826–1837, med rike sildefiskerier. I denne perioden fikk byen på mange måter sin

Vi vil ha fred

Annelise og Mairead Corrigan

arkitektoniske karakter. Mange av byens hus er fra denne perioden. Etter at silda forsvant i 1837 ble det etablert en rekke garverier i distriktet. Flekkefjord ble etter hvert en garveri-by. På det meste var det fem garverier i Flekkefjord. I hovedsak produserte de sålelær. Garveriene trengte huder. Båter kom jevnlig til Flekkefjord med huder fra Argentina.

Byen har heller ikke opplevd store branner. Heller ikke bybrannen i 1878 har endret byens karakter. Kun ett kvartal ble berørt. Noen enkelthus har riktignok brent ned. Annelise peker og sier:

”Det er bare murbebyggelsen mot elven i Elvegaten som ikke er i harmoni med den øvrige eldre bebyggelse. Flekkefjord er jo en fantastisk by, med en unik trehusbebyggelse.”

Før i tiden myldret det av folk i gatene, barna brukte gatene som lekeplass. I dag er det nesten ingen å se. Byen har forandret seg, det bor nesten ikke folk i sentrum lenger. Øvrebyen hadde tettest befolkning.

I dag er folk bosatt i området rundt sentrumskjernen. Nå er det fleste husene i Øvrebyen blitt til fritidsboliger. *”Det er en trist utvikling, det skal bo folk i husene”*, sier Annelise.

Hun husker tilbake da Brogaten delte Flekkefjord i to. Nedrebyen og Øvrebyen. Brogaten dannet et sosialt skille mellom de to bydelene. Ofte ble det gateslag mellom ungdom fra de to bydelene. Det å krysse grensen alene var slett ikke ufarlig. Derfor var hun sjelden i Øvrebyen som barn.

Det var først i voksen alder at hun begynte å engasjere seg i samfunnsspørsmål og byutvikling. Hun var ikke redd for å si sin mening. Det er ikke alle som har vært like begeistret for det Annelise har stått for. Det er ting hun ikke ofrer noen tanker. Det er mange flere som har takket henne for det hun har gjort, for at mannen i gata skal bli lyttet til. Det er ikke alle som har den selvtilliten som skal til for å få fram sine synspunkter.

Flekkefjord ca. 1950.

Den hvite sørlandsbyen og miljøet på slike steder gjør henne glad. Hun er ikke så glad i de moderne husene. Hun synes de hadde bedre smak i gamle dager. Hennes glødende engasjement for byen førte henne inn i Flekkefjord Byforening. Her var hun aktiv i mange år. Formålet med Flekkefjord Byforening er i følge statuttene:

”Å arbeide for å bevare og aktivisere byens kulturhistorie og verdifulle bebyggelse og utvikle et bymiljø som ivaretar Flekkefjords historiske og kulturelle identitet med sikte på at byen skal bevare sitt miljø av menneskelige dimensjoner og trivsel.”

Bomiljøet i sentrum ble en av flere kampsaker for Annelise.

”Folk kan kanskje oppfatte at det vi kjempet for i byforeningen som småting. Det kunne være belysning, utforming av gatelys, reklameskilt eller butikkskilt, ofte er det uhyre lite som skal til for at vi får et helhetlig inntrykk av byen vår.”

Spesielt den stadig økende bilbruken i sentrum ble en fanesak for henne. Annelise har ofte gått ut offentlig med sin kritikk av den stadig økende biltrafikken i sentrum. En gang aksjonerte noen ungdommer mot henne på en lite hyggelig måte. En episode skriver seg fra første nyttårsdag 1991. Annelise var på veg hjem etter å ha feiret nyttår sammen med familien på Fløyen. Ved kirkemuren ved Torget hørte hun en flaske knuses like bak seg. Like etter på kom det to flasker til susende mot henne. Hun ble livredd og turte ikke å se seg tilbake. Det var ikke første gang ungdommer plaget eller opptrådte truende mot henne. Tidligere på dagen kastet de stein på bilen hennes. Det ble også kastet ballonger med vann etter henne. *”jeg er glad i ungdom. Det er synd att et fåtall skal ødelegge for alle andre”* sier hun. I sin sedvanlige forsonlige ånd ønsker hun ikke å fordømme poeblene.

Annelise i kamphjør. Her er det Tollbodplassen det kjempes for. Faksimile fra avisen Agder.

Men handlingene deres fordømmer hun. Det finnes neppe noen større flekkefjordspatriot enn Annelise. Derfor blir hun ekstra lei seg når hun ikke kan ferdes trygt i den byen og de gatene hun er så glad i.

Bygningsvern interesserer henne fordi det ikke er likegyldig hvordan det ser ut rundt oss. Hun mener vi har et ansvar og må vise respekt både for dem som har bygget og levd for oss, og de som kommer etter oss. Onkelen, John A. Søyland, var en arkitekt som har satt spor etter seg i Flekkefjord. Ikke bare enkeltbygninger, men hele gateløp har han satt sitt preg på. På 1920- og 30-tallet ble mange hus bygget

etter tegninger fra hans hånd. Annelise nevner i fleng trehusene på Vollen, om husrekkene i Urgaten, musikkpaviljongen i Øvre Park, om Frikirken om..., hun lar seg ikke stoppe. *”Ja, det er mange bygg som er signert onkel John.”* Hun er nok litt stolt over det.

”Før i tiden var det kommunale utvalg og råd som passet på at det i byggesaker var et visst fokus på estetikk. Utover 1970- og 1980-tallet tyder mye på at estetiske hensyn ikke har vært særlig påtrengende. Heldigvis ser det ut til at vi har begynt å forstå betydningen av å ha en politikk også på dette området. Utrolig at vi ikke har et eget Estetikktvalg her i kommunen. Et utvalg bestående av både politikere og fagfolk. Byen har mange fine arkitektoniske detaljer. Det finnes motsatte ting også, ting som ikke er utført slik de burde. Dette gjelder både dører, vinduer og kledninger på gamle hus. Ting som ikke passer inn i et bygningsmiljø ødelegger for helhetsinntrykket. En gang fotograferte jeg alt jeg syntes var stygt og skjemmende for byen. Dette materialet la jeg frem for ordføreren og ba han rydde opp i dette. Opplevelser og følelser er vanskelig å måle.”

Jeg er helt sikker på at omgivelsene påvirker oss, derfor er det viktig at det foregår etter gitte retningslinjer. Jeg brenner sterkt for å bevare det gamle, men jeg er også for utvikling. Det å ha faste orienteringspunkter og bevaring av et bymiljø sin identitet over tid er av stor betydning for trivselen og livskvaliteten i et bysamfunn.”

Hun er svært glad i det ekte sørlandsmiljøet, men det må være det ekte sørlandsmiljøet. Det ble både tapt og vunnet slag om byens fremtidige utseende. Annelise var ikke redd for å eksponere sine meninger. Med en slik eksponering av seg selv og sine meninger var det ikke til å unngå å fremstå som kontroversiell. Dette kunne føre til uheldige og lite hyggelige situasjoner og opplevelser. At det var tungt og at det preget henne innrømmer hun gjerne. Men dette taklet hun greit for som hun sier: *”Det er jo jeg som har rett.”* Selvtillit mangler hun så visst ikke. Som da hun kjempet mot salg av Tollbodplassen. Hun satte i gang underskriftskampanjer, først i 1998 så i 2003. Med plakater på mage, papir og penn gikk hun rundt og samlet underskrifter. Med om lag tusen underskrifter troppet hun opp på Rådhuset og forlangte å bli hørt. Det hører med til historien at bystyret endret standpunkt og Annelise fikk det som hun ville. Tollbodplassen skulle være et ubebygget område, den skulle ikke bygges ned, slik at utsikten mot fjorden ble stengt. Før var det utsikt til både elva og fjorden, nå er det meste av byen innebygd. For som hun sier:

”Spesielt den sammenhengende murbebyggelsen i Elvegaten er et eksempel på byggeskikk og estetikk som er stedsfremmed og stygg. Den eneste åpne plassen mot fjorden som er tilbake er Tollbodplassen. Derfor er det særdeles viktig at den forblir ubebygget. Kampen for å bevare Tollbodplassen slik den er i dag, har for meg vært svært viktig. Og det føles godt å ha lykket med dette.”

Hun mener byen har potensiale som reisemål for turister. Ofte har hun hatt grupper med på byvandring. *”Særlig de som kommer utenbys fra synes det er spennende å vandre rundt i byen. De ser gjerne på byen med andre øyne. Vi som bor her er gjerne litt stedblinde.”*

Allmenningsaken fra 1997 er en annen sak hvor

underskriftskampanje har bidratt til endret oppfatning blant politikerne. Hun peker på trappa si og sier:

”Flekkefjord kommune regulerte bort trappa mi. Veien skulle utvides. Noe ny trapp hadde de ikke tenkt på. Elvegaten skulle bli bredere. Trappa var til hinder for trafikken, som stadig økte i omfang. Et stort hus skal ha stor trapp sa jeg, og fikk medhold fra antikvariske myndigheter.”

Byråkratene i Flekkefjord Kommune var ikke like enige. Denne kampen gikk delvis i hennes favør og hun fikk beholde sin trapp, om enn litt smalere. På denne tiden fikk hun kallenavnet ”Trappa”.

Annelise var politisk engasjert, hun ble valgt som bystyrerepresentant og har sittet i flere politiske utvalg. At hun kom inn i bystyret betegner hun som en tabbe. Hun sto langt nede på listen, allikevel ble kumulert inn. Hun representerte Venstre. Hun synes ikke hun passet inn i noe politisk miljø. På denne tiden var hun redaktør i nærradioen og følte det vanskelig å ha de to rollene. Hun mener selv at det gikk greit å holde de to rollene adskilt, men hun synes ikke det var lett. Hun var bevisst på at aldri nærradioen skulle brukes for å fremme egne politiske eller private meninger.

Hun har vært svært aktiv i kulturlivet i byen. Gjennom engasjement i Musikkens venner og Museets Venner har hun arbeidet aktivt for et forbedret kulturtilbud i kommunen. Hun har også vært en trofast sliter for byens museum. Mange ganger har hun stilt opp for museet, også her viste hun sin uredde holdning og raushet. I karakteristisk stil tok hun utfordringene på strak arm. Kvinnesaksmedlem var hun ikke, men hun kunne stå på barrikadene for kvinnesaken. Et sosialt engasjement. Riktignok har hennes interesse vært på et annet plan enn Bitten Modal⁴, men hun deltok på møter, holdt foredrag og skrev i avisen. Spesielt likelønns spørsmålet opptar henne.

”Det er en skam at det fremdeles er slik at menn skal ha mer lønn enn kvinner i samme jobb. Dette må vi få gjort noe med”, sier hun. Uredd tok hun parti eller standpunkt, munnrapp og impulsiv som hun var.

Også da byvåpenet skulle fornyes ble hun engasjert. Slaget sto om det skulle være tre eller fire striper som markerte sjøen. Annelise mente det skulle være fire striper i byvåpenet. ”Er det så nøye”, ble det replisert. ”Ja, det er nøye, det skal være fire striper”, svarte hun. Fire striper ble det.

Ting som engasjerer eller provoserer Annelise er historieløshet og en lemfeldig omgang med denne. Det opprører henne at det nye senteret i sentrum heter Lundsensentret. ”Senteret ligger ikke på Lundsens, det ligger i Øvrebyen, basta!” Hun er bestemt og urokkelig.

Det varierte yrkeslivet ville hun ikke vært foruten. Det har gitt henne mye kunnskap og en god ballast i livet. For tiden synes hun det er for lite engasjement blant folk i byen.

”De tror vel at det ikke nytter allikevel. At de ikke blir hørt. Er det bestemt er det bestemt, basta! Det virker som de har gitt opp.”

Annelise avslutter med å si: *”Jeg gir aldri opp, er blitt litt mindre aktiv med årene, men engasjementet er der. Jeg fikk nå stoppet utbyggingen av Tollbodplassen på mine eldre dager. Det viser at det nytter å engasjere seg. Budskapet må være at en ikke må være redd for å stå på og kjempe for det man tror på. Man må våge å si fra. Ikke brenn inne med ting som engasjerer eller opptar deg. Det nytter, det har jeg erfart. Janteloven er nok til stede, ikke bare i Flekkefjord, men litt over alt. Jeg husker tilbake da jeg var i Amerika. Der satt komplimentene løsere. Hadde du fått nye klær, ny frisyre eller gjort det bra så fikk du hyggelige tilbakemeldinger. Thats nice- du så kjekt. Folk sier ikke slikt her. Det er synd. Vi mennesker skulle i langt større grad oppmuntre hverandre. Vi må bli rausere, og vi må lære å glede oss på andre sine vegne. Det virker som vi har nok med oss selv og er oss selv nærmest. Man skal ikke stikke hodet frem. Små oppmuntringer gir økende selvtillit. Å fokusere bare på negative ting er ikke heldig. Jeg håper mitt engasjement for byen har bidratt til økt bevisstgjøring for de myke verdiene. At også små ting*

kan ha stor betydning for trivsel i hverdagen. Gjennom en kombinasjon med en sterk vilje krydret med et stort og ekte engasjement får man utrettet utrolig mye. Sørg bare for at dette er lystbetont.”

På spørsmål om hvordan hun fikk tid til alt dette svarer hun: *”Jeg var ikke mye hjemme. jeg sto ikke mye på kjøkkenet.”*

Kilder

- Intervju i Flekkefjord Nærradio
- Avisen Agder
- Samtaler med Annelise Kleven våren 2009
- Julehilsen fra Flekkefjord
- O.A. Abrahamsen: Flekkefjord Historie Bd.2, Flekkefjord 1987.
- Wikipedia

Fotnoter

1. Tyskerne var i ferd med å peile inn den ulovlige senderen på gården Helle i Flekkefjord. Det var flere personer i Flekkefjord og Farsund som følte at de var i faresonen og ville over til Storbritannia. Disse personene organiserte en flukt til Skottland med fiskeskøyta Viola. Den 13. september 1941 dro 13 mann ut fra Langøy ved Farsund med kurs mot Skottland. ghg
2. Carl Søyland var i mange år ansvarlig redaktør for ”Nordisk Tidende”. En avis for skandinaver i Amerika.
3. Fikk i 1976 Nobels Fredspris sammen med Betty Williams.
4. Bitten Modal var født i Flekkefjord. Hun var journalist, forfatter og feminist. Hun var med og startet tidsskriftet Sirene.